

УДК 351:328.185

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.14>

Гречанюк Роксолана Володимирівна,
кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник
Національної академії прокуратури України)
 e-mail: hrechserge1982@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0566-6365>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ: ДОСВІД ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ТА УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ

Статтю присвячено організаційно-правовим заходам протидії корупції в Україні в контексті досвіду зарубіжних країн. Відзначено, що головними перевагами дієвості заходів із боротьби з корупцією є розвинене громадянське суспільство й високий ступінь участі громадян в антикорупційній політиці. Зазначено, що корупція істотно підриває авторитет держави, дезорганізує сфери життя суспільства. Багаторічне існування корупції в Україні виключає можливість швидкого її подолання. Корупція є явищем динамічним, має високий рівень латентності, прояви корупції та їх значне поширення залежать від соціальних умов у суспільстві, тому боротьба з корупційними проявами в Україні повинна ґрунтуватися на результатах регулярних досліджень та об'єктивних оцінках ситуації, з урахуванням яких визначатимуться подальші антикорупційні реформи, а стратегії зниження рівня корупції необхідно розраховувати на тривалий період. У контексті проведеного дослідження встановлено, що організаційно-правові заходи протидії корупції в Україні ефективні лише в комплексі та на основі загальнодержавної антикорупційної політики, що полягає в цілеспрямованому застосуванні державою та суспільством налагоджених способів ліквідації причин і умов, що формують корупцію в різних сферах життя. Доведено, що корупція пронизує всі сфери життя в багатьох зарубіжних державах, загальноновизнаний її міжнародний характер. Світова спільнота прагне до об'єднання зусиль у справі попередження і припинення корупції. Довгі роки вона веде боротьбу з корупційними проявами в багатьох сферах життя суспільства, приймаючи міжнародні правові акти, що регламентують порядок покарання за отримання неправомірної вигоди. Підкреслено, що масштаби корупції оцінити важко, оскільки велика частина корупційних правопорушень залишаються виявленими і не покараними. Саме через свою високу латентність корупція є дуже небезпечним різновидом економічної злочинності. У процесі аналізу організаційно-правових заходів протидії корупції в зарубіжних країнах автор доходить висновку, що у своїй сукупності ці заходи утворюють комплекс ефективних методів, що сприяють зниженню відсотка корупції в державі.

Ключові слова: корупція, протидія корупції, антикорупційні заходи, антикорупційна політика, антикорупційні органи.

Grechanyuk R. ORGANIZATIONAL AND LEGAL MEASURES AGAINST CORRUPTION: EXPERIENCE OF FOREIGN COUNTRIES AND UKRAINIAN PROSPECTS

The article is devoted to the organizational and legal measures for counteracting corruption in Ukraine in the context of the experience of foreign countries. It is noted that the main advantages of the effectiveness of anti-corruption measures are a developed civil society and a high degree of citizen participation in anti-corruption policy. It is noted that corruption significantly undermines the authority of the state, disorganizes the spheres of society. The longstanding existence of corruption in Ukraine eliminates the possibility of its rapid elimination. Corruption is a dynamic phenomenon, has a high level of latency, manifestations of corruption and their widespread dependence on social conditions in the society, so the fight against corruption in Ukraine should be based on the results of regular studies and objective assessments of the situation, which will be taken into account and strategies to reduce corruption need to be targeted for a long period. In the context of the conducted research it is established that organizational and legal measures for combating corruption in Ukraine are effective only in a complex and on the basis of nation-wide anti-corruption policy, which consists in purposeful application by the state and society of established ways of eliminating the causes and conditions that shape corruption in different spheres of life. It has been proven that corruption pervades all spheres of life in many foreign countries, and its international character is recognized. The international community is committed to working together to prevent and combat corruption. For many years, it has been fighting corruption in many spheres of society, adopting international legal acts that regulate the order of punishment for wrongful gain. It is emphasized that the extent of corruption is difficult to assess, as most corruption offenses remain uncovered and not punished. It is because of its high latency that corruption is a very dangerous form of economic crime. In the process of analyzing the legal and legal measures for combating corruption in foreign countries, the author concludes that, in their totality, these measures form a complex of effective methods that contribute to reducing the percentage of corruption in the country.

Key words: corruption, counteracting corruption, anti-corruption measures, anti-corruption policy, anti-corruption bodies.

Постановка проблеми. Нині корупція є ключовою ланкою не тільки в економічній, але й у політичній сфері. Вона істотно підриває авторитет держави, дезорганізує сфери життя суспільства. Однак до сьогодні жодна країна світу не змогла викоринити це небезпечне явище, навіть вживаючи активні заходи з боротьби з ним. Особливо небезпечний граничний рівень корумпованості органів державної служби.

Складність протидії полягає в тому, що корупція – явище, яке охоплює не тільки кримінальне середовище, але й політичну, соціально-економічну сфери. У зв'язку з цим ефективна боротьба з ним можлива тільки за допомогою комплексу різнобічних заходів, на основі загальнодержавної антикорупційної політики, що полягає в цілеспрямованому застосуванні державою та суспільством налагоджених способів ліквідації причин і умов, що формують корупцію в різних сферах життя.

Метою статті є дослідження організаційно-правових заходів протидії корупції в Україні в контексті досвіду зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція пронизує всі сфери життя в багатьох зарубіжних державах, загально визнаним є її міжнародний характер. Світова спільнота прагне до об'єднання зусиль для попередження і припинення корупції. Довгі роки воно веде боротьбу з корупційними проявами в багатьох сферах життя суспільства, приймаючи міжнародні правові акти, що регламентують порядок покарання за отримання неправомірної вигоди.

Держави – члени ООН на Генеральній Асамблеї ООН заявили у своїй Резолюції від 21 листопада 2003 року, що корупція становить загрозу для стабільності й безпеки суспільства, підриває демократичні інститути, етичні цінності, справедливість та завдає шкоди сталому розвитку правопорядку [1]. У преамбулі Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року зазначено, що корупція є однією з найнебезпечніших загроз правопорядку, демократії, правам людини, чесності та соціальній справедливості [2]. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року підтверджує, що корупція загрожує правопорядку, демократії та правам людини, руйнує належне управління, чесність та соціальну справедливість, перешкоджає конкуренції та економічному розвитку й загрожує стабільності демократичних інститутів і моральним засадам суспільства [3]. Таким чином, корупція є однією з найбільш небезпечних загроз для національної безпеки.

Світовий і вітчизняний досвід свідчать, що в процесі інституційних перетворень можуть набути значного поширення такі форми корупції, як лобізм, фаворитизм, протекціонізм, необґрунтоване надання податкових і митних пільг окремим комерційним структурам і т. ін. [4, с. 22].

Нині нашій державі необхідна розробка перспективної (багаторічної) державної програми (стратегії) протидії корупції, спрямованої на боротьбу насамперед із високопоставленими корупціонерами. Національний антикорупційний проект повинен містити науково обґрунтовані й реально досяжні цілі, чітко визначати суб'єктів її реалізації, вказувати ефективні прийоми та методи досягнення поставлених цілей. Першими кроками в цьому напрямку є Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 року [5] та Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки» [6].

Будь-який перспективний план ефективний тільки тоді, коли в нього закладені показники, за допомогою яких можна відстежувати ступінь виконання вихідних планових завдань. Це повною мірою стосується і боротьби з корупцією. Формулювання: «мета – створення в Україні системи прийняття рішень щодо антикорупційної політики на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинників, які до неї призводять» (п. 2 Зasad державної антикорупційної політики в Україні), на наш погляд, декларативна. Здається, більш науково обґрунтованою довгостроковою метою стало б зниження рівня корупції до соціально безпечного. Питання полягає в тому, як виміряти цей рівень.

Масштаби корупції оцінити важко, оскільки велика частина корупційних правопорушень залишаються виявленими і не покараними. Саме через свою високу латентність корупція є дуже небезпечним різновидом економічної злочинності. Однак є певні методи, що дозволяють приблизно оцінити ступінь корумпованості національної економіки.

Серед кількісних оцінок корупції найбільш популярним є дослідження міжнародного антикорупційного руху Transparency International. Так, за її даними «Індекс сприйняття корупції» 2018 показує, що тривала нездатність більшості країн контролювати корупцію дедалі більше підсилює кризу демократії у світі. Сприйняття корупції в рейтингу Transparency International вимірюється балами – від 0 до 100, де 0 балів означає високий рівень корупції, 100 – країна є вільною від проявів корупції. Серед лідерів рейтингу 2018 року – Данія та Нова Зеландія з оцінками 88 та 87 балів відповідно. Найгірші – Сомалі, Сирія та Південний Судан із оцінками 10, 13 та 13 відповідно. Середній показник країн Західної Європи та Європейського Союзу – 66 зі 100 балів. Попри зростання значення цього показника на 2 бали Україна отримала вдвічі менше за цей середній бал – 32 [7]. Це говорить про велику частку корупції, про недостатню розвиненість системи законодавства у сфері боротьби з нею. Сюди ж треба віднести й соціально-економічну, політичну ситуацію в державі як одну з передумов розквіту корупції.

Аналізуючи дані рейтингу Transparency International за останні роки, можна виділити такі закономірності: 1) корупція часто вище в бідних країнах, але нижче в багатих; 2) корупція загалом нижче у країнах західноєвропейської цивілізації і вище в неєвропейських країнах зі слабкими традиціями політичної демократії; 3) корупція зазвичай вище у країнах із багатими природними ресурсами.

Може здатися, що Україна «приречена» мати високий рівень корупції, оскільки не надто багата та має не дуже міцні традиції політичної демократії. Зазначені закономірності, однак, не створюють фатальної детермінованості. Є чимало прикладів успішної національної антикорупційної політики. Так, наприклад, не

дуже багаті країни - Сенегал, Гаяна та Кот-д'Івуар за останні сім років значно покращили свої показники в Індексі сприйняття корупції Transparency International. Водночас такі європейські країни як Угорщина та Туреччина знизили свої показники [7].

Одним із високих рейтингів протидії корупції має Данія. У цій державі практично виключена низова корупція (коли чиновники беруть хабарі у громадян). У суспільній свідомості культивується викликає повагу образ державного службовця як людини, яка виконує важливе завдання – реалізує політику держави й обслуговує населення [8, с. 133].

Антикорупційне законодавство Данії зобов'язує членів уряду щорічно публікувати відомості про свої доходи, майно, зобов'язання майнового характеру. Частина 1 § 144 Кримінального кодексу Данії говорить: «Будь-яка особа, яка в процесі здійснення державних повноважень або функції, незаконно отримує, вимагає чи приймає обіцянку подарунка або інший привілей, підлягає простому взяттю під варту або тюремного ув'язнення на будь-який термін, що не перевищує шести років, або за пом'якшуючих обставин - штрафу» [9].

Лідером найбільш некорумпованих країн є і Нова Зеландія. Засоби масової інформації в цій державі контролюють фінансові доходи і витрати державних службовців, випускаючи публікації, в яких висвітлюється майновий стан чиновників: кількість нерухомого майна, автомобілів, витрати на коштовності, проживання в готелях тощо. Під тиском громадськості новозеландські чиновники змушені повертати присвоєні незаконно шляхом грошові кошти в казну [10].

Іншою країною, яка вже кілька років стоїть на «п'єдесталі пошани» боротьби з корупцією, є Фінляндія. У цій країні істотно розвинене громадянське суспільство, що сприяє залученню уваги населення до цієї серйозної проблеми. Це є базовим принципом антикорупційної політики, а також відкритість та гласність прийняття рішення посадовими особами, гідний рівень зарплати державних службовців, наявність «соціального пакета» тощо [11, с. 56].

Вивчаючи кримінальне законодавство Фінляндії, відзначимо передбачену Кримінальним кодексом країни відповідальність за вчинення державними посадовими особами корупційного злочину. Вони призначаються з таких видів складів злочину: одержання державним службовцем хабара або примус до її дачі, так само як і саме давання хабара; зловживання посадовими повноваженнями; службове підроблення; фальсифікація доказів; підкуп для дачі неправдивих свідчень або неправильного перекладу офіційного тексту і т. ін. [12].

Варто також зупинитися і на практиці боротьби з корупцією у Швеції, де специфічною рисою є система заохочень, яка мотивує суспільство до антикорупційного поведінки. До них належать пільги й субсидії, наявність відкритого доступу до внутрішніх державних документів, високі етичні стандарти для чиновників, прозорість судової системи, висока оплата праці держслужбовців [13, с. 102].

В антикорупційній системі Німеччини здійснюється охорона державної скарбниці й конкуренції за допомогою реєстру корупції, вводиться заборона посадовим особам, звільненим зі служби в результаті надання протекції, протягом п'яти років займатися підприємницькою діяльністю. В цій державі функціонує система санкціонованого контролю за телефонними розмовами, створюються спеціальні центри, що сприяють боротьбі з корупцією. У 1997 році набув чинності Закон про боротьбу з корупцією, який вніс певні зміни до Кримінального кодексу Німеччини. У результаті цього збільшилось коло діянь, які підпадають під категорію кримінально караних: отримання вигоди; одержання хабара за порушення службових обов'язків; обіцянку, пропозицію вигоди; давання хабара за порушення службових обов'язків; отримання і давання хабара в господарському обороті [14].

Отже, з урахуванням закордонного досвіду розглянемо найважливіші правові та організаційні заходи, які, на наш погляд, сприятимуть значному зниженню рівня корупції в Україні.

Передусім необхідно зазначити, що в Україні утворено відповідні державні органи, діяльність яких спрямована на подолання корупції, а саме: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА), Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру (САП), Державне бюро розслідувань (ДБР), Вищий антикорупційний суд України (ВАСУ). У зв'язку з цим, як правильно зазначає О. І. Пархоменко-Куцевіл, виникла потреба в систематизації ролі зазначених інституцій, формуванні пріоритетів розвитку державної антикорупційної політики, прийнятті системного нормативно-правового акта України щодо реалізації антикорупційної політики із зазначенням ролі кожного антикорупційного органу, критеріїв його ефективності та результативності, показників виконання антикорупційних заходів. Формування спільної та єдиної діяльності антикорупційних органів є основою якісної боротьби з корупцією, мінімізації її проявів [15, с. 37].

Поряд зі створенням системи антикорупційних органів та іншими організаційними заходами важливе значення для успіху боротьби з корупцією мають розробка і прийняття нормативних правових норм, що забезпечують антикорупційну діяльність. Оскільки традиційні підходи дають незначний ефект, необхідно шукати інноваційні заходи, які раніше в нашій країні не застосовувалися.

Так, на наше переконання, в Україні можливі інноваційні заходи протидії корупції (які необхідно закріпити у правових нормах) повинні включати такі дії: 1) всебічну перевірку (зокрема й на поліграфі) кандидата на державну службу при прийомі на роботу; 2) проведення оперативно-розшукових заходів

(спецоперацій) щодо високопосадовців; 3) активне використання джерел оперативно-розшукової інформації (у тому числі використання телефону довіри); публічне і гласне покарання викритих чиновників (включаючи конфіскацію майна) збільшення пакета соціальних гарантій державним службовцям (включаючи пільгове кредитування, підвищені пенсії за сумлінну службу); 4) моніторинг рівня життя і майна чиновників при одночасній забороні їх участі в підприємницькій діяльності (можливо, навіть протягом певного терміну після звільнення з державної служби); 5) активне залучення в антикорупційну боротьбу громадських організацій, що користуються високою довірою у громадян.

Треба підкреслити, що мінімізація корупційної поведінки може бути досягнута шляхом комплексного використання кримінально-процесуальних, адміністративних та інших правових заходів у поєднанні з негласними (таємними) спеціальними заходами. Необхідність їх проведення зумовлена глибиною проникнення і масштабами корозії державного апарату.

Наприклад, правоохоронними органами багатьох зарубіжних країн практикується проведення спеціальних операцій з боротьби з корупцією. Такі спецоперації періодично проводяться в США (найвідоміші – операції «Шейх», «Сірій кардинал», «Втрачена довіра» та інші). Одна з останніх великих операцій такого роду завершилася в січні 2010 року, коли ФБР США і поліцією Лондона було заарештовано 22 керівника і співробітника американських, британських та ізраїльських оборонних компаній, підозрюваних у даванні хабарів і організації «відкатів» урядовцям країн третього світу в обмін на отримання контрактів на поставку зброї [16].

Принципово новим напрямом антикорупційної боротьби має стати моніторинг рівня життя і майна українських державних службовців, заснований на презумпції винності. Застосування моніторингу рівня життя та майна одночасно вимагає жорсткого обмеження (або навіть повної заборони) заняття бізнесом посадовим особам і членам їхніх сімей, інакше корупційні доходи можна замаскувати під підприємницький прибуток. Цей захід надзвичайно актуальний для нашої держави, оскільки часто високопосадовці одночасно є бізнесменами.

Висновки. Досвід роботи з протидії корупції в зарубіжних країнах ведеться протягом багатьох років, при цьому дає суттєві результати. Головними перевагами заходів по боротьбі з корупцією є розвинене громадянське суспільство й високий ступінь участі громадян в антикорупційній політиці, а також побудована система заохочень чиновників, що запобігає виникненню в останніх мотивів до отримання неправомірної вигоди. Практично в усіх цивілізованих країнах світу будь-який громадянин має право на отримання відомостей про доходи та майно того чи іншого чиновника, що сприяє посиленню контролю не лише з боку уряду, а й суспільства. У сукупності ці заходи утворюють комплекс ефективних методів, що сприяють зниженню відсотка корупції в державі.

Отже, для боротьби з корупцією в Україні з урахуванням закордонного досвіду ми пропонуємо невідкладно застосувати такі організаційні і правові заходи: 1) розробити стратегічну довгострокову (більше ніж на 10 років) програму антикорупційної політики як національного проєкту; 2) сформулювати науково обґрунтовані й досяжні цілі цієї політики, орієнтуючись на збільшення індексу сприйняття корупції; 3) сформувати політику спільної та єдиної діяльності антикорупційних органів України; 4) широко використовувати інноваційні прийоми протидії корупційній злочинності (проведення спецоперацій, моніторинг доходів державних службовців, активізація потенціалу громадських організацій та ін.).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції : прийнята резолюцією 58/4 Генеральної Асамблеї від 31 жовтня 2003 року. URL: https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16. (дата звернення: 23.12.2019).

2. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 4 листопада 1999 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102. (дата звернення: 23.12.2019).

3. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 27 січня 1999 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 47-48. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101. (дата звернення: 23.12.2019).

4. Лунеев В. В. Политические и правовые проблемы коррупции. *Коррупция в органах государственной власти: природа, меры противодействия, международное сотрудничество*: сб. статей. Н. Новгород, 2001. С. 20-24.

5. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки: Закон України від 14 жовтня 2014 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. Ст. 2047.

6. Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 року № 265. URL: <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-п> (дата звернення: 23.12.2019).

7. Корупція підсилює кризу демократії в світі – Transparency International. URL: <https://ti-ukraine.org/news/koruptsiya-pidsylyuye-kryzu-demokratiyi-v-sviti-transparency-international>. (дата звернення: 25.12.2019).

8. Козлов Т. Л. Проблемы профилактики коррупционных правонарушений в государственных и муниципальных органах: монография. Москва: Юрлитинформ, 2012. 192 с.

9. Кримінальний кодекс Данії від 15 квітня 1930 року. URL: <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241524&subID=100096345,100096366,100096649,100096912#text>. (дата звернення: 25.12.2019).

10. Новая Зеландия: проблемы коррупции. URL: <https://prezi.com/tsbyilxry46d/transparencyminternational>. (дата звернення: 25.12.2019).

11. Бочарников И. В. Зарубежный опыт противодействия коррупции. *Аналитический вестник*. 2008. №6(351). С. 56-63.

12. Кримінальний кодекс Фінляндії від 19 грудня 1889 року. URL: <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf>. (дата звернення: 25.12.2019).

13. Смирнова Т. С. Особенности организации антикоррупционной деятельности в органах местного самоуправления зарубежных государств (на примере Швеции). *Вестник Мариинского государственного университета. Сер. Юридические науки*. 2015. № 1. С. 100-103.

14. Уголовное уложение (Уголовный кодекс) Федеративной республики Германия: текст и научно-практ. комментарий / под ред. А. И. Рарога. Москва: Проспект, 2010. 280 с.

15. Пархоменко-Кучевіл О. І. Розвиток системи антикорупційних інституцій в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018. Вип. 3(38). С. 33-38.

16. Макряшина А. ФБР подставило производителей оружия. URL: <https://www.fox.ru/news/164/38438-fbr-podstavilo-proizvoditelej-oruzia>. (дата звернення: 25.12.2019).

REFERENCES:

1. Konventsiya Orhanizatsiyi Ob'yednanykh Natsiy proty koruptsiyi : pryynyata rezolyutsiyeyu 58/4 Heneral'noyi Asambleyi vid 31 zhovtnya 2003 roku [*United Nations Convention against Corruption: Adopted by General Assembly resolution 58/4 of 31 October 2003*]. Retrieved from [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_c16). (accessed: 23.12.2019). [in Ukrainian].

2. Tsyvil'na konventsiya pro borot'bu z koruptsiyeyu vid 4 lystopada 1999 roku [*The Civilian Convention against Corruption of 4 November 1999*]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102 (accessed: 23.12.2019). [in Ukrainian].

3. Kryminal'na konventsiya pro borot'bu z koruptsiyeyu vid 27 sichnya 1999 roku [*The Criminal Convention for the Suppression of Corruption of 27 January 1999*]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 47-48. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101 (accessed: 23.12.2019). [in Ukrainian].

4. Luneev, V. (2001). Politicheskiye i pravove problemy korruptsii. *Korruptsiya v organakh gosudarstvennoy vlasti: priroda, mery protivodeystviya, mezhdunarodnoye sotrudnichestvo – Corruption in government: nature, countermeasures, international cooperation*, 20-24. [in Russian].

5. Pro zasady derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky v Ukrayini (Antykoruptsiyna stratehiya) na 2014-2017 roky: Zakon Ukrayiny vid 14 zhovtnya 2014 roku [*On the principles of state anti-corruption policy in Ukraine (Anti-corruption strategy) for 2014-2017» Law of Ukraine of October 14, 2014*]. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrayiny – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 46, 2047. [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi prohramy shchodo realizatsiyi zasad derzhavnoyi antykoruptsiynoyi polityky v Ukrayini (Antykoruptsiynoyi stratehiyi) na 2015-2017 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 29 kvitnya 2015 roku № 265 roku [*On approval of the State Program on Implementation of the Principles of State Anti-Corruption Policy in Ukraine (Anti-Corruption Strategy) for 2015-2017» Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of April 29, 2015 No. 265*]. Retrieved from <https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-п> (accessed: 23.12.2019). [in Ukrainian].

7. Koruptsiya pidsylyuye kryzu demokratiyi v sviti – Transparency International [*Corruption Worsens Democracy Crisis in the World - Transparency International*]. Retrieved from <https://ti-ukraine.org/news/koruptsiya-pidsylyuye-kryzu-demokratiyi-v-sviti-transparency-international> (accessed: 25.12.2019). [in Ukrainian].

8. Kozlov, T. (2012). Problemy profilaktiki korruptsiyonnykh pravonarusheniy v gosudarstvennykh i munitsipal'nykh organakh: monografiya. Moscow: Yurlitinform. [in Russian].

9. Kryminal'nyy kodeks Daniyi vid 15 kvitnya 1930 roku [*The Criminal Code of Denmark of 15 April 1930*]. Retrieved from <http://law.edu.ru/norm/norm.asp?normID=1241524&subID=100096345,100096366,100096649,100096912#text>. (accessed: 25.12.2019). [in Ukrainian].

10. Novaya Zelandiya: problemy korruptsii [*New Zealand: corruption issues*]. Retrieved from <https://prezi.com/tsbyilxry46d/transparencyminternational>. [in Russian].

11. Bocharnikov, I. (2008). Zarubezhnyy opyt protivodeystviya korruptsii. *Analiticheskiy vestnik – Analytical Bulletin*, 6(351), 56-63. [in Russian].

12. Kryminal'nyy kodeks Finlyandiyyi vid 19 hrudnya 1889 roku [*The Criminal Code of Finland of December 19, 1889*]. Retrieved from <http://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/1889/en18890039.pdf> (accessed: 25.12.2019). [in Ukrainian].

13. Smirnova, T. (2015). Osobennosti organizatsii antikorrupcionnoy deyatelnosti v organakh mestnogo samoupravleniya zarubezhnykh gosudarstv (na primere Shvetsii). *Vestnik Mariyskogo gosudarstvennogo*

universiteta. Ser. Yuridicheskiye nauki – Bulletin of Mari State University. Ser. Jurisprudence, 1, 100-103. [in Russian].

14. Raroga, A. (Ed.). (2010). Ugolovnoye ulozheniye (Ugolovnyy kodeks) Federativnoy respubliki Germaniya: tekst i nauchno-prakt. Kommentariy. Moscow: Prospect. [in Russian].

15. Parkhomenko-Kutsevi, O. (2018). Rozvytok systemy antykoruptsiynykh instytutsiy v Ukrayini. *Derzhavne upravlinnya ta mistseve samovryaduvannya – Public administration and local self-government, 3(38), 33-38. [in Ukrainian].*

16. Makryashina, A. The FBI set up arms manufacturers. Retrieved from <https://www.infox.ru/news/164/38438-fbr-podstavilo-proizvoditelej-oruzia> (accessed: 25.12.2019). [in Russian].

Стаття надійшла до редакції: 29.12.2019

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.36550/2522-9230.2020.8.15>

Дракохруст Тетяна Вікторівна,

кандидат наук з державного управління, доцент,

завідувач кафедри міжнародного права та міграційної політики

Тернопільського національного економічного університету

e-mail: mrs.dtanya@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-4761-7943>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНОЮ ПОЛІТИКОЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

У статті розглядаються умови активізації договірної процесу між Україною і ЄС. Автор робить акцент на тому, що перспективи входження України в площину правової системи Євросоюзу, в контексті регулювання міграційних процесів, потребує розгляду двох векторів цього процесу, зокрема, пов'язаного з «вимірами» готовності Євросоюзу і держав-членів відкрити доступ на свою територію з метою переміщення та здійснення законної економічної діяльності громадян України, а також пов'язаного з готовністю і спроможністю міграційного, економічного та інших галузей законодавства України узгоджуватися з правовою системою Євросоюзу, що регулює міграційні процеси, та потребами членства в ЄС у цілому. Автор зазначає, що гармонізація міграційного законодавства України у правову систему Євросоюзу безпосередньо пов'язана з умовами відповідності внутрішнього законодавства в цілому правовому полю Співтовариства, що є одним з головних критеріїв членства КЦЄ у Євросоюзі. Для України, цими найбільш загальними і водночас імперативними критеріями членства в Євросоюзі є стабільні інститути, що гарантують демократію, верховенство права, права людини та захист меншин (політичні критерії членства); наявність функціонуючої ринкової економіки та спроможність витримати тиск конкуренції та ринкових сил у межах ЄС (економічні критерії); здатність взяти на себе зобов'язання, що випливають із членства в ЄС. Автор приходить до висновку, що особливості і тенденції подальшого розвитку сучасної міграційної політики України визначаються двома основними тенденціями: з одного боку, це тенденція до адаптації міжнародного досвіду з урегулювання міграційних проблем до міграційного законодавства та практики його застосування на території України, тобто тенденція до універсалізації/інтернаціоналізації внутрішнього міграційного права; з другого, це тенденція до регіоналізації та локалізації міграційної політики, її пристосування до національних потреб, тобто, умовно кажучи, тенденція до доместикації міграційної політики та її правового регулювання. Особливістю міграційної політики України є «нерівний», нестабільний, дещо хаотичний розвиток процесів регулювання та існує у вигляді майже виключно указів та постанов (що знижує юридичну силу міграційних норм й уповільнює процес кодифікації міграційного права України) в останні роки.

Ключові слова: міграційна політика, адміністративно-правове регулювання, Європейський союз, міграційне законодавство, угоди.

Drakokhrust T. ADMINISTRATIVE AND LEGAL PRINCIPLES OF MIGRATION POLICY OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

The article deals with the conditions of activation of the contractual process between Ukraine and the EU. The author emphasizes that the prospects of Ukraine's accession to the plane of the EU legal system, in the context of migration regulation, require consideration of two vectors of this process, in particular, related to the "measurements" of the readiness of the European Union and the Member States to access its territory from the the purpose of moving and exercising the legitimate economic activity of the citizens of Ukraine, as well as related to the willingness and ability of the migration, economic and other branches of the legislation of Ukraine to comply with the legal system of Euro the EU governing migration processes and the needs of EU membership as a whole. The author notes that the harmonization of Ukraine's migration legislation with the EU legal system is directly related to the conditions of conformity of domestic legislation in the whole legal field of the Community, which is one of the main criteria for membership of the CCJE in the European Union. For Ukraine, these most common and at the same time imperative criteria for EU membership are stable institutions guaranteeing democracy, the rule of law, human rights and the